

MUSEUM DE FUNDATIE

Persbericht, Zwolle, november 2014

In Search of Meaning

Mensbeelden in globaal perspectief

Museum de Fundatie-Paleis a/d Blijmarkt, Zwolle, 17 januari t/m 6 april 2015

De val van de muur, de teloorgang van het communisme, opkomst van niets westerse economieën, geloofsvraagstukken... Aan het einde van de vorige eeuw volgden de maatschappelijke veranderingen elkaar in hoog tempo op. Een tijd van euforie en onzekerheid waarin ook de beeldende kunst mee veranderde. Abstracte kunst kreeg steeds meer figuratieve en verhalende kunst naast zich. Kunstenaars maken sindsdien meer en meer 'mensbeelden' om hun vragen over het mens-zijn te communiceren, in een tijd waarin pasklare antwoorden lijken te ontbreken. De tentoonstelling *In Search of Meaning – Mensbeelden in globaal perspectief* onderzoekt de betekenis van de mensfiguur in globale context. Hoe kijken kunstenaars in verschillende werelddelen tegen het leven aan? *In Search of Meaning* is samengesteld door curator en publicist Anne Berk en opent op 17 januari 2015 in Museum de Fundatie in Zwolle. Deelnemende kunstenaars zijn Juan Muñoz (S), Marc Quinn (GB), Jan Fabre (BE), Karin Arink (NL), Lee Bul (Z-Korea), Stephan Balkenhol (DE), Caspar Berger (NL), Berlinda de Bruyckere (BE), Heri Dono (Indon.), Antony Gormley (GB), Lidy Jacobs (NL), Folkert de Jong (NL), Riyas Komu (India), Atelier van Lieshout (NL), Yue Minjun (China), Lin Tianmiao (China), Yinka Shonibare (GB/NI), Kiki Smith (VS), Elisabet Stienstra (NL), Johan Tahon (BE) en Henk Visch (NL).

Op het breukvlak van de 20ste eeuw veranderde de wereld ingrijpend, de jaren tachtig vormden min of meer een omslagpunt. In 1989 viel de Muur. De communistische heilstaat bleek een onhaalbare droom. In 1979 brak in Iran de Islamitische Revolutie uit. De maatschappij blijkt niet maakbaar. De geschiedenis blijkt zich niet lineair, in een opgaande lijn te ontwikkelen, maar cyclisch. Het optimistische vooruitgangsgeloof van het modernisme maakt plaats voor post-moderne twijfel, postseculiere spiritualiteit en Godsverlangen en dat is terug te zien in de kunst.

Juan Muñoz, Conversation Piece, 1996

Sinds begin jaren negentig kiezen veel kunstenaars voor de mensfiguur om hun vragen over het leven vorm te geven. Kunst maken is voor hen een vorm van zelfonderzoek. Ze beginnen vaak bij zichzelf en maken afgietsels van hun lichaam, in het verlengde van de bodyart. Deze mensbeelden zijn echter niet bedoeld als zelfportretten. Het zijn gestileerde figuren waar iedereen zich mee kan identificeren. Bij deze conceptuele figuratie gaat het niet over een mens, maar om metaforen voor

het mens-zijn. 'Ik laat het lichaam zien, maak het fysiek, en mensen kunnen zelf bedenken wat dat voor hun leven betekent,' stelt Kiki Smith (VS).

Anthony Gormley, *Feeling Material*, 2003

Eind jaren tachtig veranderde de kunst van abstract autonoom naar figuratief en verhalend. De laatste decennia is er meer vraag naar zingeving en dat zie je terug in de kunst. Kunstenaars onderzoeken seks, dood, de grenzen van het fysieke lichaam en onze relatie met de natuur en de kosmos. Ze verbeelden sociale relaties zoals liefde, haat en eenzaamheid, en machtsverhoudingen tussen groepen. Kunstenaars stellen ethische en existentiële vragen in een tijd dat richtlijnen voor het leven ontbreken. Het individu moet zelf betekenis aan zijn leven geven en deze zoektocht naar zinvolle verbanden wordt weerspiegeld in de kunst, in het bijzonder in de mensfiguur. 'Het is concrete filosofie', aldus Marc Quinn (GB).

In Search of Meaning onderzoekt de betekenis van de mensfiguur in globale context. In de jaren negentig is het speelveld van de kunst geglobaliseerd. De vergroting van de welvaart en de verstedelijking in andere werelddelen hebben ook daar tot een individuele kunstbeoefening geleid. De op de tentoonstelling vertegenwoordigde kunstenaars komen uit alle delen van de wereld, van Europa en Amerika tot China, Zuid-Korea, Indonesië, India en Nigeria. Het is een beperkte, maar representatieve selectie van een bepaalde ontwikkeling, de conceptuele figuratie.

We zijn allemaal mensen, maar de maatschappelijke situatie verschilt. Opvallend is dat kunstenaars uit westerse landen vooral individuele mensbeelden laten zien en focussen op existentiële vragen. Kunstenaars uit andere werelddelen tonen veelal groepen met figuren. Zij komen uit landen waar de vrijheid niet vanzelfsprekend is en maken vaak politiek geladen werk. De Chinees Yue Minjun, die tot het 'Cynisch Realisme' behoort, maakte het failliet van het communisme mee. Daarna volgde de economische liberalisering, maar de verhoopte politieke vrijheid bleef uit. Minjun's grijnzende figuren in *Romantic Realism, Study Number 5* (1999) zijn een persiflage op de communistische propagandakunst: hun spandoek is leeg. Heri Dono uit Indonesië is de zoon van een vrijheidsstrijder, die was betrokken bij de protesten tegen Soeharto in 1998. Zijn *Fermentation of the Mind* (1990) verbeeldt het gevoel monddood te zijn gemaakt.

Yue Minjun, *Romantic Realism, Study Number 5*, 1999

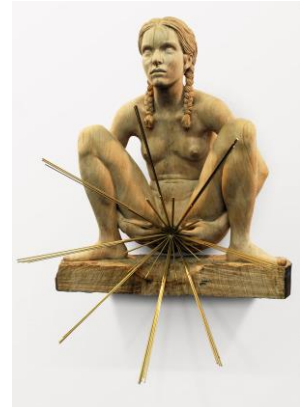
Kunstenaars in (westerse) geseculariseerde maatschappijen zijn vooral bezig met het lichaam, dood, seksualiteit, geboorte en liefde, in een hedonistische maatschappij, waarin geen plaats is voor kwetsbaarheid. Het gaat om spullen, imago en een perfect lichaam, dat we met kunst en vliegwerk in stand proberen te houden, van fitness, implantaten tot plastische chirurgie. Het moment van sterven wordt steeds verder uitgesteld en je kunt je geslacht laten veranderen. Dit tijdperk wordt post-human genoemd, een onderwerp dat Lee Bul (Z-Korea) verbeeldt in haar *Cyborgs*.

Het wegvallen van het geloof laat een leegte achter. Een mens is meer dan een rationeel wezen, hij heeft ook behoefte aan hoop en troost. Dit leidt tot een revival van spiritualiteit en religie. In 2001 sprak de Duitse socioloog en filosoof Jürgen Habermas (1929) dan ook van een postseculiere tijd. Sommigen klampen zich vast aan een fundamentalistisch geloof. Anderen zijn juist wars van

dogma's. Zij zoeken intuïtief naar betekenis en grotere verbanden.

Berlinde de Bruyckere (BE) probeert met haar figuren de dood te bezweren. Ze zoekt naar troost en ze ziet zich als 'een verpleegster die de wonden moet helen.' Juan Muñoz (SP) maakt conceptuele installaties met blinde figuren in destabiliserende ruimtes. *Conversation Piece* (1996), het sleutelwerk van deze tentoonstelling, zet vraagtekens bij de kenbaarheid van de werkelijkheid en de machinaties van de macht. Muñoz legt zijn vragen bij de kijker neer. Zijn werken zijn letterlijk bedoeld als 'conversation pieces' en dat geldt voor alle werken in deze tentoonstelling.

Vrouwelijke kunstenaars als Kiki Smith (VS), Karin Arink (NL), Lidy Jacobs (NL), Elisabet Stienstra (NL), Lee Bul (Z-Kr) en Lin Tianmiao (CN) hanteren het thema seksualiteit en huldigen de vagina als de bron van leven, de poort van leven die de generaties verbindt. *Verstrengelden* (1994) van Karin Arink toont de volledige eenwording met de ander. En in de *Virgin of Light* (2011) van Elisabet Stienstra lijkt de seksuele extase een transcendente ervaring.

Elisabet Stienstra,
Virgin of Light, 2011

De 21 kunstenaars die in de tentoonstelling en het begeleidende boek samenkomen, vormen een bont gezelschap met uiteenlopende culturele achtergronden. Van de cynisch realistische Minjun, de islamitische Riyas Komu en de mysticus Tahon tot de atheïstische Quinn. Je kunt ze moeilijk onder één noemer vangen. Ze passen noch in het relativiserende postmodernisme, noch in het postsecularisme als het om de terugkeer van de traditionele godsdiensten gaat. Maar ze hebben een ding gemeen: ze bezinnen zich allemaal op het mens-zijn. Kunstenaars presenteren hun beelden als projectievlak voor de kijker, in plaats van hun boodschap op te willen leggen. Ze vertellen ons kleine verhalen over hun eigen beleving van het mens-zijn, maar het patent op de waarheid hebben ze niet. 'Ik ben een Ziener die niet kan zien,' stelt Jan Fabre. Kunstenaars leggen hun vragen neer bij het publiek. *In Search of Meaning* gaat niet over antwoorden, maar om de reflectie op het leven als zinvolle activiteit op zich.

Bij de expositie verschijnt het gelijknamige boek, uitgegeven door Uitgeverij Waanders & de Kunst. *In Search of Meaning* is mede mogelijk gemaakt met financiële steun van Fonds 21.

Museum de Fundatie beheert een omvangrijke collectie beeldende kunst, die zijn oorsprong vindt in de verzameling van de oud-directeur van Museum Boymans te Rotterdam, Dirk Hannema, en die later belangrijke aanvullingen kende met onder meer de kunstcollectie van de Provincie Overijssel. Museum de Fundatie heeft twee schitterende locaties: Kasteel het Nijenhuis bij Heino en het in 2013 spectaculair uitgebreide Paleis a/d Blijmarkt in Zwolle.

Museum de Fundatie wordt ondersteund door de Provincie Overijssel, Gemeente Zwolle en de BankGiro Loterij. Founders: Bouwfonds Cultuurfonds, Deltion College, DSM Resins B.V., Èpos Press B.V., Hemmink B.V., Novon Schoonmaak, Nysingh advocaten-notarissen, Rabobank IJsseldelta, Waanders, Wavin B.V., Wijzonol Bouwverven, Windesheim, Zehnder Group Nederland/J.E. Stork Air, O. de Leeuw B.V.

Tentoonstelling: In Search of Meaning – Mensbeelden in globaal perspectief

Periode: 17 januari t/m 6 april 2015

Locatie: Paleis a/d Blijmarkt, Zwolle

Openingstijden: dinsdag t/m zondag, 11.00-17.00

Informatie: www.museumdefundatie.nl of 0572-388188

Noot voor de redactie: Voor aanvullende informatie en/of beeldmateriaal kunt u contact opnemen met Koen Schuurhuis: 0572-388143 / 06-47155332 of k.schuurhuis@museumdefundatie.nl.